

Čínska menšina v Maďarskej republike

Denisa Lavuová

Resumé

Die Autorin befasst sich mit den Fragen der Zuwanderung der Chinesen in Ungarn. Ihre Aufmerksamkeit richtet sich vor allem auf die Zeit nach dem Systemwechsel 1989, sie beschreibt aber auch die Geschichte der Zuwanderung nach Ungarn bis 1989. Die Chinesen bilden zurzeit die drittgrößte Minderheit in Ungarn, die ungarische Migrationspolitik gegenüber Chinesen ist aber nicht genügend.

Key words: Migration, Hungary, Chinese, Minority

Úvod

Región strednej Európy bol pred druhou svetovou vojnou poznačený migráciou rovnako ako iné časti európskeho kontinentu. Obyvatelia putovali z jednej krajiny do druhej prevažne z ekonomických dôvodov. Studená vojna však tento pohyb výrazne ovplyvnila. Spustenie železnej opony znamenalo zmenu pohľadu na migráciu – ľudia začali odchádzať hlavne z politických dôvodov. Zmena nastala po páde systémovej zmene (resp. tesne pred ňou). Ešte pred definitívnym zrútením komunistického režimu utekajú cez Maďarsko stovky občanov Nemeckej demokratickej republiky smerom do Rakúska. Demokratizácia štátu bývalého východného bloku priniesla miestnym vládám nové výzvy. Jednou z nich boli „dôsledky presídľovania veľkých skupín obyvateľstva rozličných národností, kultúr, zvykov a tradícií do iných štátov, ich následná integrácia alebo neintegrácia, resp. osvojovanie si sociálnych, kultúrnych, politických a iných inštitúcií v novej vlasti“.¹

Na konci osemdesiatych rokov 20. storočia začali prichádzať do strednej Európy a o. i. aj do Maďarskej republiky čoraz viac ľudí z Ázie. Kvôli ekonomickej recesii v Čínskej ľudovej republike prišlo aj veľa Číňanov. Od roku 1991 sa ich počet vyšplhal na viac ako 10 000, teda v Maďarsku už predstavujú skoro takú početnú minoritu ako slovenská národnostná menšina. Podľa správy OECD z roku 2008 dnes Rumunia a obyvatelia Ukrajiny

---

¹ Štefančík, R. (2008): *Otázky migrácie a migračnej politiky v Českej republike a na Slovensku*. In: Kráľová, L. (ed.): *Genéza a tvorba verejnej politiky na Slovensku*. Prešov: KM-Systém, s.r.o., s. 213-236, tu s. 213.

tvoria tretiu najväčšiu národnostnú skupinu.² Nie sú občanmi štátu, teda kolektívne práva nemajú. Keďže Maďarsko využívajú prevažne ako tranzitnú krajinu, nemajú záujem o integráciu do maďarskej spoločnosti, ale ani maďarská vláda sa nesnaží o vytvorenie takých zákonov, takej migračnej politiky, ktorá by im uľahčila integračný proces.

V centre mojej pozornosti tak bude stáť otázka, do akej miery bola konfrontovaná s cezhraničným pohybom obyvateľstva maďarská spoločnosť a akú úlohu hrala pritom čínska komunita. V nasledujúcom texte teda predstavím život čínskej menšiny na území Maďarska, s dôrazom na ich politické postavenie. Najskôr načrtnem fázy všeobecnej migrácie v Maďarsku. Následne sa budem venovať problematike čínskej menšiny a nakoniec sa zaoberám „integračnou“ politikou štátu voči Číňanom, ako aj postojom maďarskej spoločnosti voči nim. Na základe zistení sa o. i. pokúšam zodpovedať otázku, či má čínska menšina na území Maďarska perspektívu stať sa štrnástou štátom uznanou národnostnou menšinou.³

Fázy migrácie v Maďarsku

Zoltán Dövényi a Gabriella Vukovich vymedzili štyri fázy histórie maďarskej migrácie, keď sa z primárne „vyst'ahovaleckej“ krajiny (Auswanderungsland) stala vo štvrtej fáze krajina „prist'ahovalecká“ (Einwanderungsland), teda krajina, v ktorej má v súčasnosti väčšiu dôležitosť imigrácia príslušníkov rôznych národov ako emigrácia maďarského obyvateľstva.⁴

Za prvú fázu migrácie Dövényi a Vukovich označili obdobie od 19. storočia do konca 1. svetovej vojny. Zo začiatku hlavnými cieľmi sťahovania ľudí boli územia v rámci Rakúsko-Uhorskej Monarchie. Migrácia do USA (a sčasti aj do Kanady) sa stala významnou až po 80. rokoch 19. storočia, kedy do 20. rokov 20. storočia viac ako dva milióny ľudí opustili územie monarchie. Takéto hromadné vyst'ahovanie bolo zapríčinené nielen ekonomickou recesiou, ale aj sociálnymi, kultúrnymi a politickými faktormi.⁵

V druhej fáze (1920 - koniec 2. svetovej vojny) sa táto migračná vlna zmiernila v dôsledku zmien v prist'ahovaleckej politike USA ako aj v dôsledku veľkej finančnej krízy

---

² Pozri OECD (2008): *International Migration Outlook 2008*. Paríž, s. 248-249.

³ V Maďarsku existuje 13 tradičných, zákonom uznaných národnostných menšín: Bulhari, Gréci, Rómovia, Chorváti, Poliaci, Nemci, Arménci, Rumuni, Srbi, Slováci, Slovinci, Rusíni, Ukrajinci.

⁴ Pozri: Dövényi, Z.; Vukovich, G. (1996): *Ungarn und die internationale Migration*. In: Fassman, H.; Münz, R. (eds.): *Migration in Europa. Historische Entwicklung, aktuelle Trends, politische Reaktionen*. Frankfurt/ New York, s. 263-284, tu s. 263.

⁵ Pozri: Tamtiež, s. 266.

v 30. rokoch 20. storočia. Novými cieľovými krajinami sa stali Kanada, Južná Amerika a taktiež Austrália. Kým pre prvú fázu bola charakteristická migrácia za prácou, v druhej fáze sa stali častejšími vyst'ahovania z politických dôvodov a nútené migrácie. Na základe tejto skutočnosti sa zmenilo aj spoločenské zloženie migrantov: medzi roľníkmi – robotníkmi sa objavili aj predstavitelia strednej triedy, inteligencie. Čo sa týka „lokálnej“ migrácie, dôležitým medzníkom bola Trianonská mierová zmluva (1920). Na územiach nových štátov sa ocitla početná maďarská menšina (približne 3-miliónová), z ktorej asi 350 tisíc ľudí sa medzi rokmi 1920-1924 premiestnilo z územia nástupníckych štátov na územie posttrianonského Maďarska.

Tretiu fázu (koniec 2. svetovej vojny – 1988) ovplyvnilo politické usporiadanie Maďarska a okolitých krajín. Po 2. svetovej vojne sa opäť začalo sťahovanie národov: veľa Nemcov opustilo Maďarsko (asi 200 tisíc) no na druhej strane, z okolitých štátov prichádzala približne 300 tisícová skupina etnických Maďarov. K zmene národnostného zloženia Maďarska i Československa prispela aj (miestami násilná) výmena obyvateľstva v rokoch 1945/1946.⁶ Pôvodne mala byť vysídlená väčšina v Československu žijúcich Maďarov, po negatívnych skúsenostiach s nehumánnym vysídlením Nemcov z pohraničných území na tento plán nepristúpili vojnové mocnosti.⁷ Uskutočnená bola teda iba vzájomná výmena obyvateľstva po cca. 73.000 obyvateľov na oboch stranách. Niektorí z Maďarov boli v rámci Československa vyst'ahovaní na územia, ktoré ostali prázdne po sudetských Nemcoch, po čase sa však vrátili späť do svojho pôvodného regiónu.⁸

Po komunistickom prevrate v Maďarsku sa stala legálna migrácia značne obmedzenou, až nemožnou. Preto až do roku 1988 sa dá hovoriť len o nelegálnej migrácii, resp. o tých vyst'ahovalcoch, ktorí sa dostali do zahraničia povolením, ale nevrátili sa. Presné štatistiky neexistujú o tom, koľko ľudí opustilo krajinu v tejto ére. Opustenie krajiny bolo považované za trestný čin a migrantov odsúdili v ich neprítomnosti. Po revolúcii v roku 1956 na niekoľko týždňov znovu otvorili hranice, čo zapríčinilo ďalší značný odliv ľudí. Za približne 5 týždňov opustilo územie Maďarska 193 900 občanov, čo vtedy predstavovalo

---

⁶ Pozri: Dövényi; Vukovich: *Ungarn und die internationale Migration*, s. 269.

⁷ Pozri Szarka, L. (1999): *Otázka vysídlenia Maďarov zo Slovenska na parížskej mierovej konferencii roku 1946*. In: Brandes, D.; Ivaničková, E.; Pešek, J. (eds.): *Vynútený rozchod. Vyhnanie a vysídlenie z Československa 1938-1947 v porovnaní s Poľskom, Maďarskom a Juhosláviou*. Bratislava: Veda, s. 195-202, tu s. 197.

⁸ Pozri Kováč, D. (1998): *Dejiny Slovenska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 247.

1,5% celého obyvateľstva. Táto migrácia negatívne zasiahla maďarskú spoločnosť, totiž väčšinu vystaľovalcov tvorili mladí, vysokokvalifikovaní ľudia.⁹

Poslednú fázu (od 1988 – do súčasnosti) charakterizovali vo svojej publikácii Dövényi a Vukovich ako éru liberalizácie, kedy sa vytvorili nové tendencie v oblasti migrácie. Koncom 80. rokov 20. storočia boli zrušené obmedzenia prekročenia západných hraníc s Rakúskom. Maďarsko tak v čase transformácie nedemokratických režimov predstavovalo „most“ medzi západnými štátmi a štátmi východného bloku. V marci 1989 podpísalo Konvenciu OSN o utečencoch, ktorá hovorila o tom, že žiadneho utečenca nemožno poslať späť (proti jeho vôli) do krajiny, odkiaľ chcel emigrovať. Tisíce Nemcov z Nemeckej demokratickej republiky prišli do Maďarska, aby sa odtiaľ mohli presunúť cez Rakúsko do Nemeckej spolkovej republiky.¹⁰ Ďalším významným javom týchto rokov bol početný prílív rumunských občanov (etnických Maďarov), ktorí začali opúšťať svoje domovy ešte pred vypuknutím revolúcie v roku 1989. V 90. rokoch prišla ďalšia vlna migrantov-utečencov z Juhoslávie, najmä z oblastí, ktoré postihli vojny: z Chorvátska, Bosny a Hercegoviny, Vojvodiny a z Kosova. Ich počet vyšplhal už v roku 1992 na 90 tisíc.¹¹ Rok 1991 bol prvým, v ktorom sa objavil na území Maďarska aj väčší počet Číňanov (približne tisíc ľudí). Oni však neprišli ako utečenci.

Za koniec predchádzajúcej etapy považujem rok 2004 spojený so vstupom Maďarska do Európskej únie. Po tomto dátume sa krajina stala atraktívnejšia nielen pre utečencov, ale aj pre tých migrantov, ktorí považujú Maďarsko iba za tranzitnú krajinu. V tejto fáze sa dôležitým momentom stal vstup do schengenského priestoru, ako aj vstup Rumunska i Bulharska do EÚ v roku 2007. Zaujímavým javom je, že viacerí etnickí Maďari sa v poslednej dobe častejšie vracajú späť do Rumunska. Ďalšou zaujímavosťou je, že sa v Maďarsku objavili Ázijci, najmä Číňania a Vietnamci. Ale po „Rumunoch“¹² a občanoch bývalej Juhoslávie pomerne silnú skupinu predstavujú aj Ukrajinci. Menej zastúpení sú obyvatelia afrického kontinentu. Platí tu tak predpoklad vzdialenosti, ktorý bráni väčšiemu prílevu utečencov z Afriky. Práve africký kontinent bude v budúcnosti dôležitým zdrojom

---

⁹ Pozri: Dövényi; Vukovich: *Ungarn und die internationale Migration*, s. 271-273.

¹⁰ Maďarské vedenie povolením tohto presunu Nemcov konalo bez povolenia ZSSR. V zahraničných vzťahoch táto skutočnosť predstavovala významný zlom: Maďarsko sa rozhodlo pre Západ. Západní politici po rokovaní s Maďarskom však nevedeli, že Moskva nebola „zasvätená“ do tohto rozhodnutia. M. Gorbačov po telefonickej rozhovore s kancelárom NSR H. Kohlom povedal len toľko, že Maďari sú dobrí ľudia. Z toho Kohl usúdil, že ZSSR dal požehnanie na tento presun.

¹¹ Pozri: Dövényi; Vukovich: *Ungarn und die internationale Migration*, s. 281.

¹² Keďže štatistiky hovoria o rumunskom občianstve, nevedieť, či ide o rumunských Rumunoch alebo o rumunských Maďaroch.

prist'ahovalcov. Stále tu existujú faktory, ktoré spôsobujú migračné vlny. Za jednu z hlavných prekážok nastolenia demokracie v afrických štátoch považuje Getnet Tamene práve islamský fundamentalizmus.¹³ Kombinácia politických faktorov s chudobou tak bude aj naďalej tvoriť dôvod budúcich vyst'ahovaleckých vln. Faktor vzdialenosti ale zrejme aj naďalej spôsobí, že Maďarsko ale aj iné krajiny strednej krajiny nebudú postihnuté prist'ahovalectvom afrických utečencov do takej miery, ako Španielsko, Portugalsko alebo Taliansko.

Budúcnosť migračných procesov v Maďarsku je otázna. Dövényi¹⁴ hovorí o dvoch aspektoch, ktoré by mohli ovplyvniť migráciu v Maďarsku v nasledujúcom období. Prvým je sloboda usadiť sa vyplývajúca z členstva v Európskej únii, druhým situácia Maďarov vo svete. Svoj vplyv bude mať určite aj prebiehajúca finančná kríza. V prípade, ak spôsobí výraznejší prepád hospodárskeho rastu spojeného s rastúcou nezamestnanosťou, odrazí sa to aj v podmienkach zamestnávania cudzincov. Dlho trvajúca ekonomická recesia môže mať negatívne dôsledky práve na prist'ahovalcov. Otázne ale zostáva, či sa po prípadnej strate zamestnania vrátia do krajiny pôvodu, alebo budú využívať sociálny systém hostiteľského štátu.

Čínska menšina v Maďarsku

V povojnovom Maďarsku žil iba veľmi nízky počet Číňanov: jednu časť tvorili tie čínske ženy, ktoré sa vydali v Číne za maďarských mužov a potom sa rodiny presťahovali do Maďarska a druhú časť kontingent mladých študentov, ktorí vykonávali v Győri odbornú prax.

Masovú migráciu Číňanov do strednej Európy vyvolala podľa mnohých odborníkov tejto problematiky súhra historických udalostí v ČĽR a v Maďarsku. V ČĽR už po roku 1978 (prijatím novej ústavy) sa začal istý liberalizačný proces, v dôsledku ktorého ČĽR v roku 1986 boli zmiernené pravidlá výdaju pasov. V roku 1988 po uzavretí konzulárskej dohody medzi Maďarskom a ČĽR v Pekingu bola navzájom zrušená vízová povinnosť. Maďarská strana vtedy ešte netušila, že tento krok zapríčiní vlnu migrácie. Po masakri na námestí Tiananmen 4. júna 1989 veľa Číňanov zo strachu prípadného zvratu alebo pritvrdenia zo

---

¹³ Pozri Tamene, G. (1999): *Demokratické zmeny súčasnej Afriky*. In: Politické Vedy, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, ročník II, č. 1, s. 5-41.

¹⁴ Pozri Dövényi, Z. (2000): *Ungarn im Spiegel der Ost-West-Wanderung*. In: Fassman, H.; Münz, R. (ed.): *Ost-West-Wanderung*. Viedeň/ Kolín/ Weimar: Böhlau Verlag, s. 183-194, tu s. 192.

strany štátu začalo rozmýšľať o presune majetku i rodiny na bezpečnejšie miesto. Z tohto hľadiska sa stalo Maďarsko atraktívne pre migrantov, keďže išlo o európsku krajinu (teda dostatočne vzdialenú), ktorá navyše bola otvorená pre čínskych turistov. V motivácii Číňanov okrem politických dôvodov zohral dôležitú úlohu aj hospodársky faktor. Maďarsko sa po demokratickej transformácii ocitlo v ťažkej ekonomickej situácii, ktorú charakterizoval o. i. aj nedostatok tovaru, predovšetkým lacného odevu a obuvi. Naopak, ČĽR mala v tom čase nahromadené veľké zásoby textílie. A tak od roku 1989 okrem „politických“ migrantov prichádzalo na maďarské územie čoraz viac „obchodných“ migrantov. Väčšinou využili právnu medzeru a takto sa mohlo stať, že čínski turisti, ktorí sa podľa zákona mohli zdržovať v krajine len jeden mesiac, začali registrovať na svoje mená obchody na území maďarského štátu. Podľa oficiálnych údajov sa v roku 1990 ich počet pohyboval okolo 11 621, v roku 1991 sa toto číslo zdvojnásobilo a čínska menšina sa rozrástla na 27 330 (!) členov. Samozrejme, tento počet zahrňoval iba tých, ktorí sa legálne nachádzali na území Maďarska. Neoficiálne ich počet v „zlatej ére“ (1990-1992) mohol dosiahnuť až 40 000. V zrkadle týchto čísiel čínska menšina z aspektu veľkosti predbehla všetkých 12 tradičných a uznaných národnostných menšín žijúcich v Maďarsku.¹⁵ Tieto skutočnosti vytvorili obavu ešte väčšej čínskej invázie a preto vláda v roku 1992 znovu zaviedla vízovú povinnosť.

Okrem vyššie uvedenej historickej teórie však existuje medzi maďarskými odborníkmi druhá teória prílivu Číňanov. Na jednej strane spomínajú vedomú politiku maďarského štátu. Po tranzícii sa totiž veľmi citeľne zhoršovala životná úroveň občanov, preto čínske trhy s lacným odevom a obuvou mali do istej miery vyvíjať tlmiaci efekt. Na strane druhej sa migračná vlna dá pripisovať aj vedomej politike ČĽR, ktorá významne podporila dočasné vysťahovanie Číňanov, jednak aby našla trh na odbyt svojho tovaru a aby migranti usadení v Európe mohli prispieť vďaka transnacionálnym kontaktom k ekonomickému a politickému rozmachu ČĽR.

Dôvodov usadenia Číňanov v Maďarsku bolo niekoľko. Po vládnych opatreniach v roku 1992 sa počet značne redukoval na približne 10-13 tisíc, hoci iní tvrdia, že tento počet je podstatne väčší (odhadujú ho na 20 tisíc).¹⁶ Polonyi príčinu nepresných čísiel vidí v neprecíznych štatistikách migračného úradu, ako aj v jeho nevôli zistiť relevantné údaje.

---

¹⁵ Okrem Rómov, ktorí sú považovaní za etnickú skupinu.

¹⁶ Pozri: Polonyi, P. (2007): *A magyarországi kínai kolónia problémáiról. China Network*. On: http://demo.itent.hu/chinanetwork/portal/downloads/Magyarorszagi_kinai_kolonias_tanulmay_Polonyi.pdf (10.1.2009), s. 8.

Hospodársky význam Číňanov

Obraz Číňanov v očiach obyvateľov regiónu strednej Európy je spájaný najmä s predstavou, že ide o obchodníkov: predavačov lacného odevu, obuvi, tovaru pre domácnosť, ale aj ako prevádzkovateľov čínskych reštaurácií. Ich prítomnosť má na maďarské hospodárstvo dvojaký efekt. Za negatívny výsledok ich činnosti možno považovať to, že v podstate ohrozil maďarský textilný priemysel, ktorý sa neudržal v konkurenčnom boji s lacným čínskym tovarom. Ďalšou veľmi závažnou skutočnosťou je šedá ekonomika vznikajúca formou ilegálneho obchodovania, vrátane podvodov pri colných kontrolách. Keďže štát nepodnikol žiadne konkrétne kroky voči týmto praktikám, z osobných účtov Číňanov putuje nekontrolovateľné množstvo „čiernych“ peňazí do zahraničia. V médiách sa často objavili obvinenia z obchodovania s ľuďmi alebo o praní špinavých peňazí najmä v čínskych reštauráciách, ale konkrétne informácie a dôkazy o týchto prípadoch nie sú.

Pre štát však predstavujú aj istú výhodu: platia clá a dane¹⁷ a okrem toho, ako už bolo uvedené, v čase ekonomickej depresie (90-te roky) prispeli k spoločenskej stabilite. Nie je vylúčené, že v období finančnej krízy zase budú zohrávať významnú úlohu pri stabilite verejných financií. Číňania teda predstavujú významnú ekonomickú silu v maďarskom hospodárstve. Svedčí o tom aj to, že v Maďarsku je dnes zaregistrovaných viac ako 10 tisíc firiem, ktoré sú v čínskom vlastníctve. Ak porovnáme počet podnikov s počtom Číňanov, vychádza to teoreticky tak, že na každého prisťahovalca pripadne jedna firma. V praxi však viac podnikov predstavuje jeden hospodársky celok, pretože tie vlastní jedna rodina. Lenže kvôli ľahšiemu získaniu povolenia pobytu obchody sú registrované na meno jednotlivých členov rodiny a teda nie na jedného člena rodiny. Na legitimizáciu ich pobytu sa práve tento systém, t.j. „jedna osoba-jedna firma“, ukázal ako najefektívnejší.¹⁸

V súčasnosti 1/4 až 1/3 obyvateľstva nakupuje na čínskych trhoch. Dokonca v Budapešti už má táto menšina vlastnú štvrť, kde predáva svoj tovar (Józsefváros, alebo ako Trhy štyroch tigrov). Okrem toho, čínsky kapitál sa investoval aj do projektov veľkých nákupných centier ako je Asia Center, China Smart alebo Európa-piac (Európske trhy).

---

¹⁷ aj keď v poslednej dobe veľký problém predstavuje to, že väčšina Číňanov svoj nazhromaždený kapitál nechce investovať v Maďarsku, dane však platia, lebo od toho závisí aj to, či dostanú povolenie na pobyt: toto povolenie totiž možno predĺžiť len po preukázaní istej sumy odvodenej štátu vo forme daní, ako aj istého príjmu

¹⁸ Pozri: Polonyi, P. (2004): *Gondolatok a magyarországi kínai kolóniáról. Találjuk ki Közép-Európát! On: <http://www.talaljuk-ki.hu/index.php/article/articleview/27/1/15/> (10.1.2009), s. 5.*

Maďarský trh však v súčasnosti už neposkytuje čínskym obchodníkom také príjmy ako v 90. rokoch 20. storočia. Najmä preto, lebo medzi veľkým množstvom čínskych obchodov vznikol konkurenčný boj, kvôli ktorému tieto obchody sú prinútené drasticky znižovať ceny tovaru. Ďalší problém predstavujú zmeny v sociálno-vzdelanostnom zložení tejto menšiny, ktorými sa budem zaoberať v nasledujúcej podkapitole.

Spoločenské zloženie čínskej kolóny

V roku 1997 kontrolu nad Hongkongom od Britov prevzala ČĽR. Začiatkom 90. rokov bohatšie vrstvy z Hongkongu z obavy negatívnych dôsledkov návratu územia Číne, začali viesť rokovania o. i. aj s maďarskou vládou, aby si zabezpečili cestu úniku. Maďarská strana z morálnych aspektov nepristúpila na dohodu a nepredala týmto Číňanom maďarské štátne občianstvo. P. Polonyi to vo svojom článku kritizoval ako nesprávny krok: štát totiž mohol získať viac miliárd dolárov a do Maďarska by prišla čínska elita. Namiesto toho však prišli obchodníci, ktorí vytvorili tzv. kolóniu.¹⁹

„Kvantitatívne“ zloženie príslušníkov prvej vlny migrantov z 90. rokov však bolo celkovo odlišné, ako to dnešné zloženie kolónie. Významnú časť prvých migrantov tvorili vzdelaní ľudia, ktorí absolvovali doma vyššie stredné školy alebo mali vysokoškolské vzdelanie. Lákala ich príležitosť získania veľkého profitu a preto sa rozhodli prísť do Maďarska a začať obchodovať s odevom a obuvou. V „zlatej ére“ nazhromaždili dostatočne veľký kapitál a začali pracovať ako dovozcovia hyper- a supermarketov. Ďalej však nemali záujem investovať svoj kapitál v Maďarsku. Túto krajinu od začiatku považovali za tranzitnú krajinu, kde sa dá zarábať slušný majetok, ale svoj život si predstavovali skôr v západných krajinách, kde je migračná politika štátu menej diskriminačná a postoje spoločnosti k iným kultúram oveľa zhovievavejšia. Napriek tomu sa Maďarsko stalo pre nich dôležitým centrom, odkiaľ mohli zásobovať svojim tovarom aj okolité štáty (napr. aj Slovensko). Najúspešnejší podnikatelia sa teda presunuli buď do okolitých štátov alebo ďalej na západ. Svojich obchodných záujmov sa v Maďarsku nevzdali. Spravidla zavolali z Číny svojich príbuzných, ktorí prevzali od nich tieto obchody. Týmto procesom sa však zmenila spoločenská štruktúra. Pomer vysokovzdelaných Číňanov prudko poklesol.

---

¹⁹ Pozri: Polonyi: *Gondolatok a magyarországi kínai kolóniáról*, s. 6.

Vedúci sociológ Centra pre utečenecké a migračné štúdie pri MTA (Maďarská Akadémia vied) Endre Sik na základe výskumov zistil, že v kruhu budapeštianskych Číňanov sa nachádza viac žien, rodiny sú väčšie. Ich vzdelanostná úroveň je však všeobecne nízka. Ekonomicky sú aktívni, teda väčšina z nich je podnikateľom alebo pracuje v rodinnom podniku. Ich primárnym cieľom na území Maďarska je získanie majetku.²⁰

Klára Mészáros rozlišovala štyri skupiny Číňanov, žijúcich v migrácii, t.j. obchodníkov-podnikateľov, pre ktorých je charakteristická vysoká miera mobility (1), „gastarbeitri“, ktorí sa po skončení zmluvy vrátia domov (2), huaqiao, teda čínskym občianstvom disponujúci zahraniční Číňania, ktorých podporuje ČĽR a ktorí naďalej udržiavajú politické, ekonomické, kultúrne vzťahy s domovinou (3) a nakoniec huaren, ktorí majú občianstvo toho štátu, kde žijú²¹, najmä v USA, Austrálii alebo v západnej Európe (4). Kultúra tejto skupiny tvorí akúsi „eurázijskú zmes“, keďže prebrala isté hodnoty zo západnej kultúry, ale ponechala si isté elementy aj z pôvodnej, čínskej.²² Podľa tejto charakteristiky maďarskí Číňania patria do tretej skupiny, teda huanqiao, keďže väčšinou sa nesnažia získať maďarské štátne občianstvo, neovládajú ani minimum tohto jazyka, raz do roka sa vrátia do Číny na návštevu a voči Maďarom sú zvyčajne nedôverčiví.²³ Táto nedôverčivosť je bohužiaľ opodstatnená.

Organizácia ich kultúrneho života odzrkadľuje, že táto menšina nemá záujem integrovať sa do maďarskej spoločnosti. Majú svoje denníky i časopisy, dokonca aj niekoľko občianskych združení. Nevyvíjajú však žiadne úsilie mať svoje vlastné rádiové stanice alebo minimálne vysielania, ani televízne programy či relácie. Väčšinou sledujú čínske filmy, programy, ktoré vysielajú domáci Číňania. Pred troma rokmi boli otvorené čínsko-maďarské dvojjazyčné školy, nemocnice, napriek tomu rodičia preferujú školy s vyučovacím jazykom anglickým. Svoje deti totiž chcú poslať študovať na univerzity do USA, Veľkej Británie, Austrálie. Vidia tam pre svoje deti lepšie perspektívy, kvalitnejšie štúdium, lepšie platené pracovné miesta.

---

²⁰ Pozri: Sik, E. (2008): *Kínaiak Magyarországon (adalékok)*. On: http://www.shp.hu/hpc/userfiles/knye/-2008_sik.doc (10.1.2009), s. 2.

²¹ ČĽR nepovoľuje dvojité občianstvo

²² Pozri: Mészáros, K.: *Kínaiak Európában. Terebess Ázsia E-Tár*. On: <http://www.terebess.hu/keletkultinfo/-kinaieur.html> (10.1.2009), s. 2.

²³ Pozri: Sik: *Kínaiak Magyarországon (adalékok)*, s. 3.

Migračná a integračná stratégia štátu

Na základe štatistík migračného úradu ako aj na základe vyššie uvedených skutočností je jasné, že Číňania sa neusilujú o získanie maďarského štátneho občianstva ako ani o integráciu ich skupiny do väčšinovej spoločnosti. Túto tendenciu (teda skôr segregáciu ako integráciu) ovplyvňujú sami Číňania a takisto štát a jeho občania. Podľa sociologického výskumu E. Sika v októbri 2002 až 40% opýtaných maďarských respondentov zaujalo negatívny postoj k utečencom a prisťahovalcom, 54% by zvažovalo otázku poskytnutia azylu a len 6% súhlasilo s tým, že každému, kto požiada o azyl, treba vyhovieť.²⁴ Takýto výsledok je vysvetliteľný sčasti tým, že Maďari vidia v migrantoch konkurentov na trhu práce, sčasti aj tým, že vo veľkej časti spoločnosti sa vytvoril obraz migranta-zločinca, t.j. utečencov, prisťahovalcov spájajú s kriminalitou. Toto negatívne posúdenie však už má klesajúcu tendenciu. V hospodárskej kríze a pri rastúcej nezamestnanosti na význame získava práve lacnejšia pracovná sila prisťahovalcov zo zahraničia a vytlačenie domáceho obyvateľstva z trhov práce, čo môže viesť k vytvoreniu spoločenského napätia a protiprisťahovaleckých nálad. Výnimku nebudú predstavovať ani etnickí Maďari prichádzajúci z okolitých štátov, ktorých imigrácia bola v 90. rokoch 20. storočia vnímaná na rozdiel od Rumunov, Arabov, Mongolov, Číňanov atď. pozitívne.²⁵

Oveľa väčší problém však predstavuje absencia ucelenej, zámerne tvorenej migračnej a integračnej politiky štátu. Maďarsko zápasí s tými istými demografickými ťažkosťami, akými aj ostatné západné štáty: nízkou mierou natality a zostarnutím spoločnosti. Toto môže viesť tiež k istej kríze, keď štát nebude schopný zabezpečiť zdroje na dôchodky. Objavili sa názory, že práve migráciou by sa dalo riešiť tento problém, t.j. prilákať ľudí z iných krajín. Nemusíme hovoriť nutne o robotníkoch, ale napr. aj o obchodníkoch, akými sú aj Číňania, ktorí by založením podnikov o. i. vytvárali aj nové pracovné miesta. Maďarská spoločnosť však nie je pripravená žiť v symbióze s príslušníkmi cudzích kultúr. Dokazuje to diskriminatívne zaobchádzanie policajtov s Číňanmi (a dá sa predpokladať, že aj s ostatnými

---

²⁴ Pozri: Sik, E.; Simonovits, B. (2002): *Jelentés az MTA Kisebbségkutató Intézet Nemzetközi Migráció és Menekültügyi Kutatások Központja által készített közvélemény-kutatássorozat három hullámának eredményeiről. A külföldiekkel kapcsolatos közvélemény alakulásáról-idegenellenesség, cigányellenesség, antiszemitizmus és autoriter vélemények.* TÁRKI- Társadalomkutatási Intézet. On: <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a141.pdf> (10.1.2009), s. 4.

²⁵ Pozri: Tamtiež, s. 13.

prist'ahovalcami), pomalá a ťažkopádna administrácia pri vybavovaní povolení pobytu ako aj xenofóbne nálady v maďarskom spoločenskom vedomí.

Napriek tomu v porovnaní s integračnými politikami štátov strednej Európy (Česká republika, Slovensko, Poľsko) práve Maďarsko má najlepší index anti-diskriminácie (85%), teda má najlepšie zákony a koncepty v tejto oblasti ako aj najlepšie mechanizmy ich aplikácie. V prípade prístupu migrantov na pracovný trh Maďarsko príliš nezaostáva za Slovenskom a Českom. Prist'ahovalcom predstavujú ťažkosti skôr podmienky získania dlhodobého povolenia na pobyt, pretože celá procedúra je drahá a dlhá. Podľa zákona občan tretieho štátu sa môže zdržovať na území Maďarska len s platnými vízami na určitú dobu. Po uplynutí tejto doby musí požiadať štát o povolenie na pobyt, ktoré sa vydáva najmenej na tri mesiace, najviac na dva roky. Toto povolenie môže byť predĺžené, ale občan tretieho štátu môže požiadať aj o udelenie „usídľovacieho“ povolenia, ktoré sa vydáva na neurčitý čas. Toto sú však len hrubé rysy celého procesu a právnych predpisov.²⁶

Symptomatickým pre Maďarsko je aj veľmi nízky index politickej participácie migrantov. Prist'ahovalci majú možnosť založiť si rôzne združenia, participovať v politických stranách, ale neexistuje na najvyššej úrovni žiadny konzultatívny orgán a implementačné opatrenia verejného financovania alebo podpory imigrantských združení.²⁷

Záver

Aká je teda perspektíva Číňanov v Maďarsku? V súčasnosti ich počet stagnuje, predpokladá sa teda, že Maďarsko stratilo pre nich svoju príťažlivosť ako stratilo aj svoju dôležitú pozíciu distribučného miesta v strednej Európe. Nezáujem zo strany štátu o ich integráciu, negatívne skúsenosti s úradmi a občanmi ich potvrdzuje v rozhodnutí naďalej využívať Maďarsko len ako tranzitnú krajinu. Maďarský štát svojim ľahostajným postavením k tejto menšine neprihliada na dlhodobé ciele a nevidí tie výhody, ktoré mu môžu poskytnúť práve Číňania. Keby vynakladal aspoň minimálne úsilie na to, aby motivoval úspešných a šikovných obchodníkov, aby svoj kapitál investovali v Maďarsku, profitoval by z toho nielen

---

²⁶ Pozri: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (Office of Immigration and Nationality): 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról. On: <http://www.bmbah.hu/jogszabalyok.php?id=43> (10.1.2009).

²⁷ Pozri: International Organization for Migration: *Czech Republic, Hungary, Slovakia, Poland*. <http://www.iom.hu/regpublications.html#top> (10.1.2009).

hospodársky, ale aj politicky. Pretože netreba zabúdať na to, že ČĽR je veľmocou, ktorá má svoju váhu vo svete.

Zoznam 13 tradičných národnostných menšín a etnických skupín môže byť rozšírený so súhlasom prezidenta v tom prípade, ak istý počet občanov sa prihlási k istej etnickej skupine a dokáže minimálne storočnú prítomnosť takejto menšiny na území Maďarska.²⁸ Čiňania, hoci tvoria početnejšiu skupinu v Maďarsku ako väčšina uznaných národnostných menšín, v blízkej budúcnosti nemajú šancu dostať sa na tento zoznam. Hlavným dôvodom však nie je len čas. Nechcú trvalo žiť v tejto krajine a nechcú ani jej štátne občianstvo. Obrat by mohol nastať len vtedy, keby sa zmenila migračná a integračná politika štátu a keby sa zmenil postoj autochtónnej spoločnosti k migrantom.

Literatúra

- Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (Office of Immigration and Nationality): 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról. On: <http://www.bmbah.hu/jogszabalyok.php?id=43> (10.1.2009).
- Dövényi, Z.; Vukovich, G. (1994): *Ungarn und die internationale Migration*. In: Fassmann, H.; Münz, R. (eds.): *Migration in Europa. Historische Entwicklung, aktuelle Trends und politische Reaktionen*. Frankfurt/New York: Campus Verlag.
- Dövényi, Z. (2000): *Ungarn im Spiegel der Ost-West-Wanderung*. In: Fassman, H.; Münz, R. (ed.): *Ost-West-Wanderung*. Viedeň/ Kolín/ Weimar: Böhlau Verlag, s. 183-194.
- International Organization for Migration: *Czech Republic, Hungary, Slovakia, Poland*. <http://www.iom.hu/regpublications.html#top> (10.1.2009).
- Kováč, D. (1998): *Dejiny Slovenska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Mészáros K.: *Kínaiak Európában. Terebess Ázsia E-Tár*. On: <http://www.terebess.hu/keletkultinfo/kinaieur.html> (10.1.2009).
- Nyíri, P. (2004): *Bevándorlási politika és az EU-csatlakozás (II). 2000 Irodalmi és Társadalmi Havi Lap*. On: <http://www.ketezer.hu/> (10.1.2009)
- OECD (2008): *International Migration Outlook 2008*. Paríž.

---

²⁸ Pozri: Nyíri, P. (2004): *Bevándorlási politika és az EU-csatlakozás (II)*. 2000 Irodalmi és Társadalmi Havi Lap. On: <http://www.ketezer.hu/> (10.1.2009).

- Polonyi P. (2004): *Gondolatok a magyarországi kínai kolóniáról. Találjuk ki Közép-Európát!*
On: <http://www.talaljuk-ki.hu/index.php/article/articleview/27/1/15/> (10.1.2009)-
- Polonyi, P. (2007): *A magyarországi kínai kolónia problémáiról. China Network.* On:
http://demo.itent.hu/chinanetwork/portal/downloads/Magyarorszagi_kinai_kolonia_tanulmay_Polonyi.pdf (10.1.2009).
- Sik E.; Simonovits, B. (2002): *Jelentés az MTA Kisebbségkutató Intézet Nemzetközi Migráció és Menekültügyi Kutatások Központja által készített közvélemény-kutatássorozat három hullámának eredményeiről. A külföldiekkel kapcsolatos közvélemény alakulásáról-idegenellenesség, cigányellenesség, antiszemitizmus és autoriter vélemények.* TÁRKI- Társadalomkutatási Intézet. On: <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a141.pdf> (10.1.2009).
- Sik, E. (2008): *Kínaiak Magyarországon (adatok).* On: http://www.shp.hu/hpc/-userfiles/knye/2008_sik.doc (10.1.2009).
- Szarka, L. (1999): *Otázka vysídlenia Maďarov zo Slovenska na parížskej mierovej konferencii roku 1946.* In: Brandes, D.; Ivaničková, E.; Pešek, J. (eds.): *Vynútený rozchod. Vyhnanie a vysídlenie z Československa 1938-1947 v porovnaní s Poľskom, Maďarskom a Juhosláviou.* Bratislava: Veda, s. 195-202.
- Štefančík, R. (2008): *Otázky migrácie a migračnej politiky v Českej republike a na Slovensku.*
In: Kráľová, L. (ed.): *Genéza a tvorba verejnej politiky na Slovensku.* Prešov: KM-System, s.r.o., s. 213-236.
- Tamene, G. (1999): *Demokratické zmeny súčasnej Afriky.* In: *Politické Vedy, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, ročník II, č. 1, s. 5-41.*